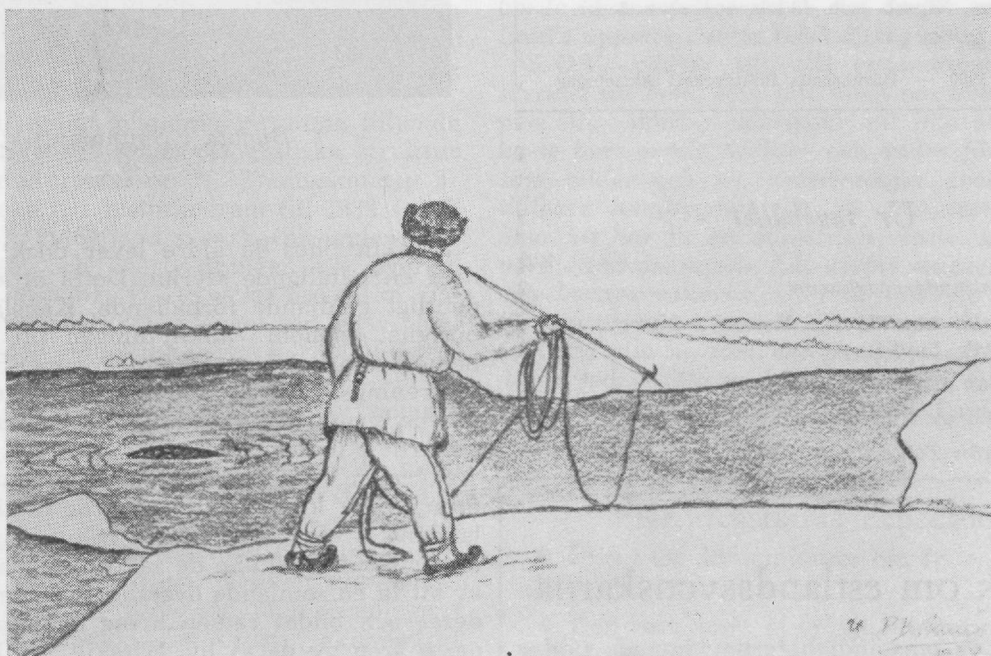

KUSTBON

Nr 1. Årgång 17

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

Februari 1960

Harpunering av säl

Blyertsteckning av runöbon Peter Bisse-Ulas 1924.

Nordiska Museets samlingar.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner.

Redaktör och ansvarig utgivare: *Manfred Nyman.*

Redaktionssekreterare: *Lars Broman.*

Red. och exp. Eknäsvägen 2. Stockholm K.

Kustbons postgiro: 19 72 07. Tel. 53 16 37.

Utkommer 1960 med fyra nummer.

Prenumerationspris 1960 5 kr.

Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.

Dödsannonser 30 kr.

Härnösand 1960 — Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

blev estlandssvenskarna nu i största utsträckning en industriebefolkning bosatt i landets tätorter.

Trots vissa ansträngningar att bevara den svenska "stammen" från Estland som en etnografisk enhet splittrades folkgruppen mycket snabbt. Det kunde ju inte heller bli annorlunda, om man inte med konstlade medel skulle tvinga människor att bli museala relikter i ett modernt samhälle.

Bygata i Spithamn.

Ur innehållet

	Sid.
<i>En bok om estlandssvenskarna</i>	2
<i>Estlandssvenska samlingar i Nordiska Museet</i> av Fil. dr Erik Laid	4
<i>Svenska skolan i Aklop 25 år</i> av G.	8
<i>En eibosvenska</i> av Nils Tiberg	10
<i>Trollkarlen från Telke</i> av A. Teg-g.	11

En bok om estlandssvenskarna

Tvingade av omständigheterna lämnade under ofärdsåren 1943/44 omkring 80 procent av den svenska folkgruppen i Estland sina hem och gamla boplatser. Mobilisering, avsaknad av reselägenhet eller andra omständigheter hindrade de övriga att bryta upp.

Flykten till Sverige ändrade inte bara enstaka människors utan en hel folkstams öden på ett fullständigt genomgripande sätt. Allt det som krig och okkupation hade omöjliggjort i det gamla hemlandet Estland hoppades man vinna i det land, som var den äventyrliga resans mål — Sverige. Flykten räddade livet, den personliga friheten och människovärdet, och den väckte hopp om en bättre framtid under ekonomiskt tryggare förhållanden.

Egentligen var ju det nya hemlandet flyktingarnas ursprungsland. Men hur annorlunda tedde sig inte livet i den nya omgivningen och hur olika blev inte livsbetingelserna i Sverige jämfört med det som varit! Från att ha varit en konservativ bondebefolkning inom slutna bosättningsområden

Särskilt hos de äldre lever dock traditionen med en påfallande styrka. Detta är ett utomordentligt glädjande förhållande. Känslan av samhörighet genom anknytningen till de tidigare hemorterna och deras öden kommer till uttryck i föreningsliv, privata sammankomster, intresse för de gamla munarterna, estlandssvenskarnas tidskrift *Kustbon* osv.

Även om de äldre bland estlandssvenskarna fortfarande har klara begrepp om de faktiska förhållandena i våra hemtrakter och tydliga minnesbilder därifrån skulle de säkerligen vara betjänta av att få en samlande översikt över det som varit deras och bildat ramen kring de kanske lyckligaste åren av deras liv. Särskilt skulle väl ungdomen behöva få en klar och saklig redogörelse för omständigheter och händelser i den forna hembygden.

Det finns en hel del litteratur om estlandssvenskarna. Men det allra mesta är speciallitteratur, ibland — och just när det gäller de viktigaste områdena — på främmande språk och på grund av utformningen svårtillgänglig för andra än fackmännen. Många områden är ofullständigt eller inte alls behandlade. Det behövs sålunda såväl en historisk som en geografisk översikt, vidare en översikt över dialekterna, den folkliga kulturen, näringslivet osv. Och framförallt saknar vi ett samlingsverk, i vilket olika områden belyses. Det kan sålunda knappast råda någon tvekan om att det föreligger ett klart *behov* av ett verk om Estlands svenskbygder — populärt och lättillgängligt i framställningssättet men vederhäftigt i fråga om sakuppgifterna.

Svenska Odlingens Vänner — estlandssvenskarnas centralorganisation i kulturella frågor se-

dan 1909 — har sedan början av 1950-talet planerat ett sådant bokverk. Ett antal framstående fackmän har åtagit sig att behandla de olika sidorna av den svenska bosättningen i Estland. Enligt preliminär plan borde samlingsverket omfatta artiklar från följande områden: geografi, historia, folkkultur, dialekter, ortnamn, religiöst liv, bildning och andlig kultur, politiska livsyttningar, materiell kultur (sjöfart och fiske, jordbruk, ekonomi), bygden, årets och livets högtider. Stor omsorg har ägnats frågan om verkets illustrering. Ett lämpligt bildmaterials kulturhistoriska betydelse kan i detta fall inte överskattas. Samlingsverket avses utkomma i två delar, sammanlagt omfattande ca 800—900 sidor.

Insamlandet av artiklarna, översättningsarbete i några fall, den formella bearbetningen liksom letandet efter lämpligt illustrationsmaterial har varit ett tidsödande och tålamodsprövande arbete. Och alltjämt återstår mycket att göra. Emellertid föreligger nu material till ett första band jämte en del artiklar, som planeras ingå i ett andra band. Tidpunkten kan nu därför anses lämplig för utgivning av första bandet.

Del I skall enligt planerna inrymma följande artiklar: 1) Svenskbygdens geografiska struktur (förf. framlidne professor N. Tammekann); 2) Estlandssvenskarnas historia fram till 1939 (prof. E. Blumfeldt); 3) Estlandssvenskarna under andra världskriget och överflyttningen till Sverige (folkskoll. V. Aman); 4) De estlandssvenska målen (fil. lic. N. Tiberg). Omfånget för detta band blir ca 400—450 sidor, inklusive talrika illustrationer.

Även om den redaktionella sidan av saken i stort sett är avklarad vad beträffar första delen, återstår dock att ta itu med den ekonomiska sidan av företaget. Det behöver väl knappast framhållas att samlingsverket är Svenska Odlingens Väners största företag i Sverige, på vilket föreningen satsat inte bara arbetskraft och idealitet utan också alla sina ekonomiska tillgångar. Men föreningens resurser är begränsade. Ett kraftigt ekonomiskt stöd måste komma utifrån, dvs utgivaren måste kunna räkna med ett tillräckligt stort intresse för företaget från allmänheten. Härav beror ytterst verkets omfattning och utgivningstakten. Framför allt hoppas S. O. V. givetvis att finna detta intresse hos estlandssvenskarna själva men också hos rikssvenskar, finlandssvenskar och ester.

Utgivaren bör få en uppfattning om den läsande allmänhetens intresse för ett samlingsverk om estlandssvenskarna av antalet förhandsbeställningar. Lämpligast kan beställning ske genom returnering av bifogat kort. Såsom framgår tillförsäkras alla förhandsbeställare, som anmält sig som abonnenter på verket före den 11 mars 1960, inte mindre än 20 procents rabatt på bokhandelspriset, vilket beräknas bli ca 30—35 kronor (för inbundet ex. tillkommer omkring 3 kronor).

Första delen av boken om Estlands svenskar beräknas utkomma i slutet av detta år. Förhandsbeställarna säkerställer inte bara att första delen snabbt kan utges utan också — och framförallt

— att utgivandet av del II kan realiseras inom ytterligare 1 à 2 år.

Hjälp Svenska Odlingens Vänner att åt eftervärlden bevara intressanta och sakliga vittnesbörd om en särpräglad bygdekultur och om en liten folkspillras märkliga resa hemifrån och hem!

Stockholm i februari 1960.

På uppdrag av Svenska Odlingens Vänner

Viktor Aman Edvin Lagman Elmar Nyman
Folkskollärare Fil. dr, lektor Fil. lic.

Inventering av estlandssvensk folkkultur

I samband med den i Nordiska museet pågående Estlandssvenska utställningen, har det blivit aktuellt med en översyn och komplettering av samlingarna. Tyvärr finnes en hel del luckor, som borde kunna fyllas innan det är för sent (jfr dr Laid's uppsats i detta tidskriftsnummer).

S. O. V. vädjar till alla estlandssvenskar och särskilt till dem, som fått hand om kvarlåtenskapen efter avlidna släktingar, att inte utan vidare kasta bort gamla dräkter och andra föremål, liksom bilder och ev. anteckningar avseende den tidigare hembygden. De få ting, som räddats över hit har ju ett oersättligt värde, särskilt för våra efterkommande. Låt därför museet få överta och bevara sakerna, eller åtminstone låna dem för avfotografering eller avritning.

Alltså alla ni, som har gamla föremål och klädespersedlar, liksom bilder i er ägo, ring snarast 63 05 00 eller tillskriv fil. dr Eerik Laid, Nordiska museet, Stockholm No. G.

Från Kustbons expedition

- Priset för dödsannonser har fr. o. m. nr 2 1960 höjts till 30 kr.
- Den som ännu ej erlagt prenumerationsavgiften ombedes vänligen att snarast göra detta.

BETESDAKYRKAN

ANNANDAG PÅSK

den 18 april kl. 3 e. m. estlandssvenskt möte
med predikan av

Pastor Arthur Johanson

Omedelbart efter mötet
samkväm med kaffeservering

Alla hjärtligt välkomna

Verner Sydman och Hjalmar Stahl, båda från Rågöarna har avlagt ingenjörsexamen i maskinteknik vid Stockholms Stads tekniska aftonskola.

Ivar Berggren från Ormsö, har avlagt studentexamen i Stockholm.

Estlandssvenska samlingar i Nordiska Museet

Fil. dr Eerik Laid

Antal föremål och tillkomsten

De estlandssvenska samlingarna i Nordiska museet uppgår för närvarande till 1085 nummer, motsvarande ett något större antal särskilda föremål¹⁾. I och med att flertalet av estlandssvenskarna under loppet av sista världskriget har överflyttat till Sverige, har deras förutvarande boplatser i Estland radikalt ändrat karaktär och de där ännu delvis bevarade exponaterna av den estlandssvenska materiella kulturen är väl med tiden dömda till förskingring. Under dessa förhållanden har både det vetenskapliga och även det nationella värdet av de hittills musealt tillvaratagna alstren av estlandssvensk folkkultur avsevärt ökat. De numera existerande mest representativa samlingarna av estlandssvensk folkkultur återfinnes utom i Nordiska museet även i Estniska Nationalmuseet (nuvarande Statliga Etnografiska Museet) i Dorpat och i Finska Nationalmuseet i Helsingfors. Den exakta storleken av de estlandssvenska samlingarna i Estniska Nationalmuseets ägo är för närvarande okänd. Dock kompletterades de redan tidigare på detta museum förefintliga samlingarna från svenskbygderna avsevärt hösten 1939, i samband med utrymningen av vissa kusttrakter för sovjetryska baser. Estniska Nationalmuseet äger dessutom fortfarande vissa möjligheter att komplettera sina estlandssvenska kollektioner och det vore mycket önskvärt, om så skedde.

Med tanke på det ovan anförda överträffar således Nordiska museets estlandssvenska samlingars värde numera relativt sett betydligt deras siffermässiga storlek. Därtill tillkommer att en del av dessa kollektioner har insamlats redan under ett tämligen tidigt skede, på 1800-talets andra hälft, och kompletterar således på ett värdefullt sätt de annars mest senare insamlade motsvarande föremålsbestånden. På grund av ett av Artur Hazelius upplagt program riktade nämligen Nordiska museet redan under sina första verksamhetsår på 1870-talet insamlingsverksamheten även till de små, på andra sidan Östersjön belägna svenska enklavenerna. Uppmuntrad därtill av Hazelius sände estlandssvenskarnas förtjänstfulle utforskare, Carl Russwurm i Reval, mellan åren

1873—1875 till museet över 100 föremål, främst kompletta dräkter från olika svenskbygder i Estland²⁾. År 1880 överlämnade Nyländska Studentföreningen i Helsingfors till Nordiska museet tre träkalendrar, som dåvarande fil. mag., den sedermera kände finlandssvenske språkforskaren Herman Vendell hade medfört från estlandssvenska bygder i slutet på 1870-talet. Med denna omtänksamma gåva lades grunden till den ansenliga samling av estlandssvenska runkalendrar och kalenderbräden, som Nordiska museet numera äger.

Även estlandssvenskarna själva bidrog redan tidigt genom gåvor och insamlingsverksamhet till utökningen av museets föremålsbestånd från deras resp. hemtrakter. Således överlämnade den i Uppsala studerande Jakob Blees 1897 tillsammans 25 allmogeföremål från Nuckö (NM 82956-80), bland dem en komplett manskostym, som sedan har kommit att representera den äldsta mansdräkten från estlandssvenskt område på museet. Genom skolläraren, den kände estlandssvenske förgrundfiguren Hans Pöhl på Nuckö mottog museet 1905 ett antal föremål från både Nuckö (NM 104362-74) och Runö (NM 104336-61).

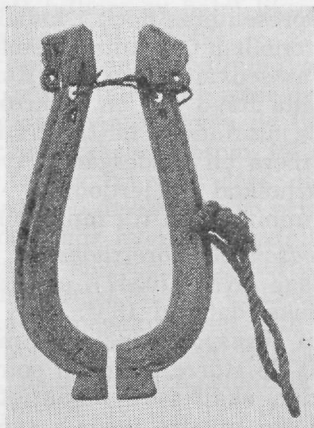
Under följande bortåt två decennier är det avslutande Runö, som — antagligen på grund av sin särprägel och sitt isolerade läge — har fångat givarnas och insamlarnas intresse, även om de inkomna föremålens totalantal icke är så stort. 1907 överlämnade dåvarande fil. stud. Arvid Julius, Stockholm, en kvinnodräkt m. m. (NM 109244-5), 1909 donerar elever i Anna Sandströms skola i Stockholm en del dräktspersedlar och textilier (NM 114042-67) och 1910 skänker direktör Georg v. Francken i Reval en kvinnodräkt och några persedlar till mansdräkten (NM 114831-4). Framhävas bör under detta insamlingsskede särskilt den kollektion som dåvarande amanuensen, sedermera antikvarien vid Historiska Museet i Stockholm, Gustaf Hallström medförde från Runö 1910 och som omfattade tillsammans 66 föremål (NM 115851-911, 137687-91).

Hallström var alltså den första svenska museiman som bedrev insamling av föremål på estlandssvenskt område. Han efterföljdes först 1922 av Ernst Klein, amanuens och sedermera intendent vid Nordiska museet, vilken dock sedan ensam

¹⁾ Vid sammanställningen av denna uppsats har författaren utom Nordiska museets huvudläggare och andra handlingar även tacknämligt kunnat använda sig av fil. lic. Helmut Hagars personliga anteckningar om motsvarande kollektioner.

²⁾ Jfr närmare Talve, i *Svio-Estonica*, 1949, s. 154 f., varvid de av honom anförda av Russwurm översända föremålen borde kompletteras med NM 3333-46, 3349-50 och 6601 samt s. 161 i den tyska namnformen för estn. Kõrgesaare på Dagö rättas till Hohenholm.

svarade för tillkomsten av över hälften av museets alla nuvarande estlandssvenska samlingar, nämligen tillsammans 585 föremål. Med forskningstygdpunkten förlagd till Runö, besökte Klein 1922 även Ormsö och Nuckö och medförde från dessa områden föremålskollektioner, nämligen 127 nummer från Ormsö (NM 145185-301, 145387) och 86 nummer från Nuckö (NM 145302-83, 145388-91). Runökollektionen på Nordiska museet utökade Klein 1922—1924 med 373 nummer³⁾, varigenom denna slutgiltigt kom att förbli den största lokala föremålsgruppen bland museets estlandssvenska samlingar. Klein bistods i sina fältforskningar på Runö 1923 av nuvarande stadsantikvarien i Stockholm, Gösta Selling.

Lokträn från Stora Rågö.
(NM 157244)

De hittills på museet svagt representerade rågösamlingarna fick ett avsevärt tillskott genom Per Söderbäck's forsknings- och insamlingsarbete på de nämnda öarna 1923—1937, under vilken tidsperiod han för museets räkning förvärvade tillsammans 96 nummer av allmogeföremål (NM 144512-4, 157222-48, 158595-606, 170543-93, 210696-8). Till utökningen av rågösamlingarna bidrog 1924 även Nikolaus Blees i Reval, med en kollektion av 27 nummer, bland dem ett antal av för Rågöarna karakteristiska spetsalster (NM 145783-809).

På 1930-talet utökades de estlandssvenska samlingarna på Nordiska museet helt obetydligt med endast en del tillfälliga förvärv på inalles 26 nummer från Runö och Ormsö (NM 183594-607, 198977-86, 205857-8). En något större tillväxt av samlingarna, ehuru även nu till Runös favör, medförde estlandssvenskarnas överflyttning till Sverige på 1940-talets början. Av runöbon Helene Melders, konstnären Elsa af Kullberg och Utlänningsskommissionen överlämnades under åren 1944—1946 till museet i olika poster tillsammans 81 nummer av dräktplagg och textilier från nämnda ö (NM 230638-78, 230714-23, 230947-51, 231176-91, 232388-95, 252502). Tillväxten efter 1946 har varit begränsad till några föremål.

³⁾ NM 144854-145184, 145392-411, 145384, 145386, 149466-85, 188251.

Den topografiska fördelningen

Som redan torde ha framgått av det föregående, är de olika estlandssvenska trakterna tämligen ojämnt representerade i Nordiska museets samling. Främst bland dem med 596 nummer står Runö, vilket betyder att över hälften av alla estlandssvenska föremål på museet är hemma därifrån. Närmast följer med 168 nummer Ormsö, efter invånaretalet den största slutna svenska bebyggelseenheten i Estland. Något sämre lottad är Nuckö med 139 nummer. Särskilt på grund av Per Söderbäck's verksamhet på området, är de relativt små Rågöarna företrädda med en samling på 152 nummer. De två föremålen från Odensholm (NM 233984, 238498) och ett från Nargö (NM 255998), som numera representerar dessa orter i museet, har kommit hit först genom till Sverige på 1940-talet överflyttade odensholmare, resp. nargöbor. Icke alls företrädda bland samlingarna i fråga är fortfarande de till Kors förs. hörande Korkis och Vippal. Med avseende på tidigare av svenskar bebodda trakter i Estland, är dagösvenskarna företrädda genom en av Russwurm 1873 till museet översänd bruddräkt (NM 3333—46, 3349—50) och hit kan man väl även räkna en runkalender från Gammalsvenskby (NM 89901), daterad 1766 och antagligen då medförd från Dagö till Syd-Ryssland.

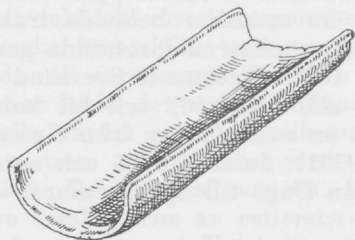
Fördelningen efter realgrupper

Inordnar vi de estlandssvenska samlingarna på Nordiska museet efter föremålens art och funktion i vissa realgrupper, visar det sig snart, att kollektionens sanmansättning även från den synpunkten är tämligen oenhetlig. Det sammanlagda nummerbeståndet, avseende alla estlandssvenska trakter, fördelar sig efter realgrupper på följande sätt:

Jakt	32
Fiske	22
Jordbruk	41
Boskapsskötsel	11
Samfundsväsen	1
Samfärdsel och transport	42
Heminredning och byggnadsdetaljer	72
Mathushållning och njutningsmedel	122
Askar, korgar, kärl	26
Verktyg och redskap för manlig slöjd	67
Textilredskap	62
Kalendrar, mål, mått, vikt	14
Folkmedicin, toalett, musik, leksaker	19
Dräkt	
Runö	287
Ormsö	71
Nuckö	55
Rågöarna	28
Dagö	16
Textilier	97
	Tillsammans 1085

Som ovan framkommit utgöres alltså mera än hälften av alla hithörande föremålen, nämligen

554 nummer av 1085, av *dräktpersedlar* och *textilier*, och bland dessa i sin tur dominerar starkt Runö med 333 nummer. Att dräktföremålen är så starkt förhärskande bland samlingarna beror väl delvis på den tidigare något ensidiga inriktningen av insamlingsverksamheten, men har även sitt objektiva berättigande i den omständigheten, att dräkten påtagligast återspeglar de olika bygdernas särart. En del av de estlandssvenska dräkterna i Nordiska museets ägo hör till de förnämligaste exponenterna på området. Hit bör framförallt räknas de av Russwurm på 1870-talet förvärvade bruddräkterna från Ormsö, Nuckö, Rågöarna samt Dagö. På grund av den relativa ålderdomligheten utgör dessa dräktenheter en ytterst värdefull både pendang och komplettering till Schlichtings kända bildreproduktioner av estlandssvenska dräkter på 1850-talet. Redan en flyktig jämförelse visar en nästan fullständig överensstämmelse mellan de av Nordiska museet ägda originalen och de nämnda bilderna. Ytter-

Nätbär "knebärk" från Rickul.
(NM 145362)

ligare bör i sammanhanget framhävas bruddräkten från Dagö, på grund av sitt speciellt unika värde. Den svenska bosättningen på ön upphörde som bekant med utgången av 1800-talet och någon insamlingsverksamhet med sikte på svensk allmogekultur kunde då icke gärna genomföras där under senare skeden. Ett påtagligt intresse såväl från estlandssvensk som även allmän dräkthistorisk synpunkt torde den ålderdomliga säljgaredräkten från Runö (NM 145021) äga.

Med tanke på *jaktens* och *fiskets* centrala roll bland de estlandssvenska näringarna är nog antalet föremål som samlingarna uppvisar från dessa förvärvsområden, relativt blygsamt. Vi kan här, som även framledes, endast lämna en kort redogörelse för de i samlingarna förekommande viktigare föremålen i varje grupp. Av föremål hörande till jakt finns företrädde sälharpuner med lina, sälkrokar, båtshakar samtidigt använda som harpunskaft, sälbössor, kruthorn och kulpung, en särskild kultång, böss-stöd av trä, kikare, dricksrör av gåsben, solglasögon, en snara för rapphöns. Bland till fisket hörande föremålen må särskilt framhävas ett sällsynt och ålderdomligt föremål att bära nät på, urholkat i trågform av trä, från Nuckö (NM 145362). Vidare bör nämnas ett relingskydd av ben från Odensholm (NM 233984), använt vid torskpilkning, en fiskklubba att klubba fisk med under isen från Ormsö, några ålljuster, flera nät, en ryssja flätad av kvistar,

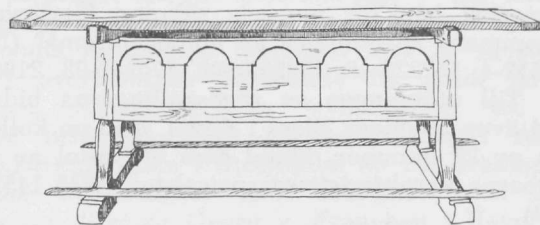
några nättjugor oc handra redskap för nätens knytning och lagning.

Jordbruksredskapen är företrädde i ett tämligen nöjaktigt urval, även om man skulle önskat sig en större och mångsidigare representation på området. Det ålderdomliga estlandssvenska träädret, med direkta anknytningar i Sverige och i finlandssvenska bygder, förekommer i flera exemplar. Av harvar finns en enkel bålharv och i modell den från Västestland liksom även för de flesta estlandssvenska bygderna karakteristiska ledharven. Något bättre är det ställt med en del handredskap för jordbruk, såsom skäror, liar, räfsor, tröskkäppar, slagor, såll m. m., som förekommer i flera exemplar vardera.

Boskapsskötseln, även den siffermässigt svagt företrädd, representeras dock i kollektionerna av en del funktionellt intressanta föremål, som t. ex. hästskramla av sedvanlig typ från Runö, en hoppålla från Lilla Rågö och en tråkrök från Runö, båda avsedda att hindra hästar från att springa bort eller forcera en gärdesgård. Även en ur en trädstam urholkad ålderdomlig bistock från Nuckö har funnit vägen till museigömmorna.

Samfundsväsendet företrädes av en bykavel från Lilla Rågö (NM 170547), en i ändarna profilerad trästicka, daterad 1884.

I fråga om *transportmedel* kan man ej heller vänta sig, att de större åkdonen som båtar, vagnar och slädar, skall vara nöjaktigt representerade. Icke desto mindre ingår i samlingarna en vagn (skrinda) från Ormsö och en sälbåt, s. k. lodja, med full utrustning från Runö. Framhävas bör även en specialbyggd lätt kälke för säljakt på isen i två exemplar från samma trakt. Jakt och fiske på is representeras av varierande former av broddar och ispikar. Delar av seldon förekommer i ett icke så litet antal, bland dem vac-

Kistbord från Rickul.
(NM 145352)

kert snidade lokträn, försedda i övre ändan med profilerade fågel- resp. drakhuvuden. Två oxok från Nuckö upplyser om användningen förr av oxar som dragare även på estlandssvenskt område. Särskilt intresse har en hemmagjord s. k. pinnkompass, även den från Nuckö (NM 89636).

En av de största grupperna bland samlingarna utgör *möbler* och *husgeråd*, de flesta även inom denna föremålsgrupp hemmahörande på Runö. Även om möbler och heminredning från estlandssvenska bygder oftast präglas av enkla former, kan intressanta drag från äldre epoker, t. o. m. medeltidens och renässansens stilarter, stundom spåras. Företrädde är skåp, bord, hyllor, kistor,

bänkar, stolar m. m. En blygsamt förekommande polykromi på de nämnda föremålen anknyter i viss mån till västliga traditioner inom Östersjöområdet. Ett kontinentalt drag, utmärkande utom för de estlandssvenska bygderna även för Västestland för övrigt, representerar stolar med halm-sits och överhuvudtaget användningen av halmflätning i bruksföremål liksom halmintarsia i prydnadsaker m. m.

Utöver de ovan omtalade möblerna ingår i samlingarna även några enkla sängar samt en vagg. Av heminredningen må nämnas stickstakar eller pärthållare och ljushållare och ljusstakar i olika utformningar, lyktor och grythängare av järn. Av prydnadsföremål i förening med högtidsfirandet är företrädde flera takkronor av halm eller vass, ett julkors av halm liksom en julbock från Lilla Rågö (NM 170549).

Under gruppen *mathushållning* och *njutningsmedel*, som är den talrikaste efter dräkt och textilier, har jag sammanfört även de till mathushållningen hörande kärnen såsom tallrikar av trä, skålar och fat av trä eller lera, liksom skopor, stävar, byttor, drickstunnor och dryckeskärl. Bland de sista hör även de flertaligt företrädde vackert sirade, laggade ölkannorna, som är så representativa för såväl den estlandssvenska som den estniska allmogekulturen. Till samma föremålsgrupp hör ytterligare en del skedar och slevar av trä, några rivjärn, smöraskar och smörkärnor, ostformer av trä, två degtråg. Speciellt bör omnämnas några kornhorn, använda vid stoppningen av hemmagjord korn, och de huvudsakligen till de västestniska öarna och kusttrakterna begränsade julbröden.

Indirekt representeras njutningsmedlen av tobakspungar i form av sälkskinnspåsar från Runö, förvarade hopvikta till en rulle. Formen är allmänestnisk, dock varierar materialet efter lokala förhållanden. På fastlandet bereddes sådana tobakspungar oftast av svinblåsor.

Till en särskild grupp har av mig för överskådlighetens skull förenats *askar*, *korgar* och *kärl* av olika slag och för olika ändamål, antingen gjorda i svepteknik, laggade eller flätade av varierande material, såsom halm, rot, tågor, kvistar eller spån. Hit hör även några mindre svarvade träsaker eller dosor, en näverkont från Rågö och två ljuskärnor, den ena laggad och den andra gjord av en urholkad trädstam.

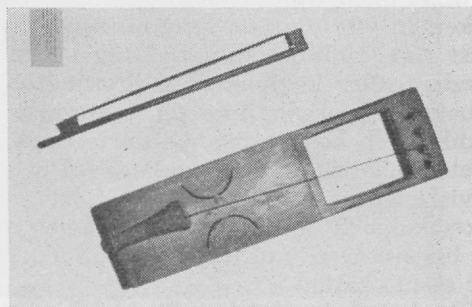
Bland verktyg och redskap för *manlig slöjd* må nämnas först en del universalredskap, såsom knivar, en hammare och en yxa. Mera fulltaligt är representerade snickarverktyg, borrar, hyvlar, stämm- och skavjärn, laggknivar och -järn, en bandhake. Även en hyvelbänk från Runö är med i samlingarna. En föremålsgrupp för sig utgör rep-slagningsverktyg, en repsticka, tvinnkrokar och -vevor samt revvindor. Utom en hovtång från Runö saknar tyvärr smidesverktyg helt i samlingarna. Skinnberedningsredskapen är representerade endast genom en skinnkrok från Nuckö. Nämnas må ytterligare ett mått för tränaglar, i form av en med hål försedd träskiva med handtag, från Runö (NM 144878), vidare en speciell trä-

skovel använd vid halmtakstäckning för att jämna takytan med, även den från Runö (NM 145179), och så ett vinkelmått och flera hemmagjorda passare.

Linberedningsredskapen är företrädde med flera skäkträn, två linhäcklor och en linbråka från Ormsö. Av *textilredskap* för övrigt förekommer mest handredskap för spinning, spolning, varpning och vävning, även en komplett spinnrock från Runö är med (NM 145386), dock saknar samlingarna en vävstol. Särskilt bör omnämnas en slända av trä från Lilla Rågö (NM 170546). Av de 9 förefintliga mangelbräderna från olika estlandssvenska trakter är en del utsirade med karvsnitt.

Ett förnämligt nordiskt kulturarv återspeglar de ännu under 1800-talet bland estlandssvenskarna använda *runkalendrarna* och *kalenderbräderna*, av vilka Nordiska museet äger tillsammans 13 stycken, 1 från Ormsö, 9 från Nuckö, 1 från Lilla Rågö och 2 från Gammalsvenskby. Den ena av de sistnämnda kalendrarna från Gammalsvenskby (NM 89901) är märkt med året 1766 och torde följaktligen vara skuren på Dagö i Estland, gammalsvenskbybornas tidigare vistelseort, och har sedan följt med dem på den långa vandringen till Ryssland åren 1781—1782.

Bland föremålen för tideräkningen bör även inordnas en solvisare, "sten klucka", från Ormsö (NM 145292).

Tallharpa från Ormsö.
(NM 147247)

Avdelningen för *mål*, *mått* och *vikt* är representerad endast genom två besman, den ena från Runö och den andra från Ormsö.

Folkmedicinen företrädes av några åderlättningsredskap samt två silvermynt använda som botemedel mot sjukdomar, alla från Runö. Bland *toalettföremålen* må räknas ett lusbråde från Runö (NM 144977) och en borste av svinborst från Ormsö.

De i samlingarna ingående folkliga *musikinstrumenten* utgöres av tre säckpipor från Rågö, 3 exemplar av den för Ormsö och Nuckö under äldre skeden karakteristiska s. k. tallharpan, bland vilka en (NM 147247) inkom till Statens Historiska Museum redan 1837, vidare av flera zittor av varierande form och ett psalmodikon från Nuckö.

Av *leksaker* förekommer bland samlingarna ett leksaksarmborst och en vädersnurra från Runö samt en visselpipa av sälgbark från Nuckö.

Sammanfattande synpunkter

Översikten ovan har gällt föremål av estlandssvensk allmogekultur i Nordiska museets ägo. Ett kort omnämnande har ägnats motsvarande föremålssamlingar även på annat håll. Vill man dock få en helhetsbild av den estlandssvenska folk-kulturen, särskilt med tanke på de omtalade föremålens uppgift och användning liksom av den miljö i vilken de ingått, borde också den muntliga allmogetraditionen i dess olika former, även som bildmaterialet anlitas. En hel del sådant traditionsmaterial finns även insamlat och bevarat på Nordiska museet i dess Etnologiska undersökningens och Bildarkivets bestånd. Över ansenliga och värdefulla hithörande samlingar disponerar vidare Estlandssvenska undersökningen vid Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala liksom Folklivsarkivet vid Svenska Litteratursällskapet i Finland, i Helsingfors. En del av traditionsuppteckningar och bildmaterial från estlandssvenska bygder torde även innehas av Finska Nationalmuseet i Helsingfors och först och främst av Estniska Nationalmuseet i Dorpat. Alla dessa samlingar avseende estlandssvensk allmogekultur kompletterar varandra och är synnerligen viktiga.

På ett sätt är dock själva föremålsbestånden, på vilken institution de än må förekomma, helt oersättliga. Samtidigt som ett arkivaliskt material, bland detta även traditionsuppteckningar, i regel uttrycker en viss persons synpunkt på saken vid ett visst givet tillfälle och följaktligen icke gärna kan ändras eller kompletteras efteråt, möjliggör ett bevarat originalföremål återkommande granskning och bedömning vid varje uppkommet nytt behov eller ändrade synpunkter. Det är alltså delvis en överdriven förhoppning att i stället för skrymmande föremål med samma resultat kunna bevara deras kulturhistoriska källvärde på papper eller i bild.

Med tanke på det sist framförda måste vi medge, att även om den estlandssvenska föremålssamlingen på Nordiska museet icke är så fåtalig, kan den nog inte i sin nuvarande storlek och sammansättning anses vara helt representativ på området. En vidare möjlighet till komplettering av bestånden ter sig vid nuvarande förhållanden utan närmare planering rätt svårt. Majoriteten av estlandssvenskarnas överflyttning till Sverige medförde givetvis en brytning med de tidigare levnadsvanorna och levnadsvillkoren. Även om anpassningen i den nya omgivningen har skett utan svårigheter, saknas dock i stort förutsättningar för bevarandet av det gamla kulturarvet utanför en medveten aktivitet därtill. En sådan beredvillighet att värna sitt gamla och värdefulla nationella arv, har redan manifesterats av de flesta estlandssvenskar genom anslutning till deras egen kulturförening Svenska Odlingens Vänner o. uppslutningen kring det traditionella organet "Kustbon". En vidare yttring av denna målmedvetna önskan att slå vakt om fädernas arv skulle kunna vara, om de i landet bosatta estlandssvenskarna i görligaste mån kunde åtaga sig,

Svenska skolan i Aklop 25 år

Med anledning av att det i februari i år firades 25 år sedan den svenska privatskolan i byn Aklop i Vippal togs i bruk för sitt ändamål, får Kustbon här presentera en initierad skildring från denna oftast bortglömda bygd.

Det har skrivits mycket om svenskarnas öden och äventyr i främmande länder. Hundratusentals svenskar ha under tidernas lopp lämnat fäderneslandet Sverige och sökt sig till andra länder för att där skapa sig en ny tillvaro. Men oräkneliga äro de utvandrarskaror som inte fått någonting annat än en grav i det förlovade landet. Många svenskar lämna ännu i dag sitt hemland i den bedrägliga tron att lyckan säkert väntar dem bortom oceaner och kontinenter.

Under seklernas lopp styrde många utvandrare sina skepp österut och landade på Estlands kust. Landet var glest befolkat, klippor och berg stod ingenstans att upptäcka och överallt kunde den flitige med lätthet röja åker; skog fanns det mer än nog att ta av och rikliga fiskevatten var det heller ingen brist på. Varför då inte stanna och bosätta sig i landet? En del av utvandrarerna bosatte sig på öarna, andra åter byggde sina hem på fastlandet. Är det här estlandssvenskarnas historia börjar?

I Estland finns det ännu byar som kallas "Rootsiküla" (svenskbyn). En gång i tiden — för några hundra år sedan — var ju hela Nordestland bebott av svenskar. Men grannarna esterna trängde på — den svenska folkspillran i främmande land hade svårt att värna och bevara sitt modersmål. Estniseringen, särskilt vid språkgränsen, var oundviklig och torde ha tagit sin början på ett tidigt stadium.

Under 1800-talets senare hälft hade svenskarna i Kors socken särskilt vippalsvenskarna, det sämre ställt, vad andlig odling beträffar, än stamfränderna i Rickul på Ormsö och andra svenskorter i Estland. Prästerna i Kors' blandspråkiga församling voro vanligen av tysk nationalitet. Några av dem ville beklagligt nog icke mera upprätthålla

att ytterligare komplettera våra samlingar med föremål från de förutvarande estlandssvenska bygderna. Särskilda omständigheter vid överflyttningen gjorde visserligen, att det mesta av föremålsbeståndet lämnades kvar på de tidigare boplatserna. Dock förde man ett och annat kärt föremål, särskilt då i dräktväg med sig till Sverige. Låt det ännu bevarade icke bortspillas, men komplettera gärna den redan förefintliga stommen av estlandssvensk allmogekultur i Nordiska museet. Särskilt åtrådda skulle föremål vara från trakter som ännu är svagt, eller t. o. m. inte alls är representerade på museet, såsom Odensholm, Vippal, Korkis, Nargö, men naturligtvis även från alla andra estlandssvenska bygder. Detta är en uppgift som ännu kan ge resultat och vars eventuella fullföljande numera i stor utsträckning ligger i estlandssvenskarnas egna händer.

den vackra traditionen att lära sig svenska för att kunna hålla svensk gudstjänst, och i fortsättningen predikades det endast på estniska i Kors kyrka. Skolan hade följt kyrkans exempel — även den hade så småningom blivit helt estnisk. Det svenska språket hade förklingat i kyrka och skola! Estniseringen fortgick i raskt tempo. Hur skulle det gå med svenskheten i Vippal.

Så kom första världskriget, Oktoberrevolutionen, första tyska ockupationen. Men efter alla stormar randades en ny, bättre tid. Estland hade blivit självständig republik.

Enligt Estniska Republikens agrarreform förstatligades alla större lantegendomar i landet. Även baron von Rosens familj måste år 1920 flytta från Vippal herrgård. År 1921 flyttade kommu-

nalrådet att sälja huset. En god svensk i bygden fick en vacker dag en fin idé: tänk om vi svenskar skulle köpa det gamla skolhuset, riva det och på en annan plats i svenskbygden bygga upp det till ett eget svenskt skolhus! I svenskbygden hände märkliga ting. Bonden Johan Benström från Aklop skänkte en tomt till skolan, många andra bönder förklarade sig villiga att skänka stockar ur sin skog. Svenskbygdens folk hade vaknat — alla lovade att hjälpa till med det planerade skolhusbygget. Lyckligtvis hade vippalsvenskarna sin egen organisation — Svenska Odlingens Vänners lokalavdelning i Vippal. Efter många diskussioner i ärendet beslöt lokalavdelningen att köpa det gamla skolhuset och år 1933 verkställdes köpet. Huset kostade omkring 200 estniska kronor.

”Bröllopsgästerna” utanför svenska skolan i Aklop i samband med invigningsfestligheterna den 16 juni 1935.

nens estniska folkskola in i de höga salarna på herrgården.

År 1922 öppnades vid folkskolan en svensk parallellklass. Äntligen, efter flera decenniers tystnad, klingade det svenska språket återigen i ett klassrum i Vippal! Men detta klassrum var skumt och fuktigt och inventarierna uråldriga. På skolgården slogs pojkar — ”mullvadarna” från estniska skolan och ”strömmingarna” från svenska klassen — ideligen. Flera gånger när elevantalet i svenska klassen höll på att sjunka under 15, blev det fråga om klassens vara eller icke vara.

Vippalsvenskarna hade länge gått och drömt om ett eget skolhus. Men vem skulle bygga det?

Det gamla skolhuset vid stora landsvägen, som efter skolans förflyttning till herrgården använts som fattighus, behövde nödvändigt renoveras, ty byggnadens halmtak befanns vara i bedrövligt skick. För att slippa alla utgifter beslöt kommu-

Tiotala arbetsvilliga män och kvinnor hjälptes åt att riva huset. I ett par veckors tid hördes muntert tal och glada skratt på platsen. Stockar sten och tegel forslades med häst och släde de 6 kilometerna till skolhustomten i Aklop.

Början var gjord, en god början. Nu gällde det att samla pengar till bygget. Lokalavdelningen anordnade fester med lotteri, teaftnar m. m. Och tänk man lyckades till att börja med få ihop en summa på 65 (sextiofem) estniska kronor! Större var inte kassan när det startades med skolhusbygget år 1933. Men man hoppades få hjälp från S. O. V:s styrelse i Reval och från vänner i Sverige.

Ritningarna till skolhuset som utförts av den finlandssvenske arkitekten Walter Gottkamp var för länge sedan färdiga. Agronom William Gottkamp och undertecknad åtog sig att leda arbetet vid skolhusbygget.

Lokalavdelningen anlätade några kunniga timmermän från Neve, som under sommaren 1933 timrade upp skolhuset och på senhösten samma år kunde man fira taklagsöl. Man hade fått hjälp från Sverige, men hjälpen räckte tyvärr nätt och jämnt till lön åt timmermännen.

Skolhuset mätte 25 m. i längd, 8 m. i bredd, 3,5 m. i höjd, hade således en golvyta på 200 m². Det behövdes nya, större fönster, nya dörrar, golv- och takbräder, kakel och tegel och mycket, mycket annat till huset. Byrådirektör Nils Källström i Stockholm förstod vad saken gällde och åtog sig att samla pengar till skolhusbygget. Tack vare honom och kyrkoherden Sven Danell, som även samlat pengar för ändamålet, kunde lokalavdelningen anskaffa all nödvändig material och bygga vidare. Situationen, som länge varit kritisk, ljusnade mer och mer tack vare goda, hjälpsamma vänners bistånd. Det arbetades med liv och lust och efter ett års gemensamma ansträngningar stod skolhuset inflyttningsklart.

Så kom äntligen den stora, efterlängtade dagen. Mitt i vintern, i februari 1935, flyttade "svenska klassen" från herrgårdsskolan till det nya skolhuset i Aklop. Skolrummen var rymliga och ljusa och vad det doftade skönt av kåda i alla rum!

Ingen skall dock tro att allt arbete med bygget varit lätt och kunnat fortgå utan störningar. Nej, arbetsledningen hade många och svåra bekymmer. Det fanns nämligen inflytelserika, illvilliga människor i kommunen som med oblidla ögon åsåg svenskarnas skolhusbygge. De gjorde allt för att hindra arbetet. På grund av deras klagomål hos myndigheterna stoppades arbetet ett par gånger av polisen. Men svenske folksekreteraren vid Estlands bildningsministerium Nils Blees lyckades ställa allt tillrätta och arbetet kunde fortsätta. Även sedan "svenska klassen" för länge sedan flyttat till sitt nya skolhus försökte de en sista gång att skada svenskarna. När estnische folkskoleinspektören sålunda år 1936 för första gången kom till skolan i Aklop på inspektion synade han mycket noga alla skolrum. Säkert hade han fått i uppdrag att finna skäl till att förbjuda hålla skola i ett så "bristfälligt" byggt hus. Men inspektören var förtjust i de nya lokalerna, allt befanns vara i bästa skick.

Den 16 juni samma år invigdes skolhuset av kyrkoherde Sven Danell. Det var den andra märkliga dagen i bygdens historia samma år, alltså 1935. Det kom folk från när och fjärran — man gick man ur huse i Vippal, alla ville vara med på högtidsdagen. Det kom även mycket folk från Rågöarna med orkester i spetsen, från Rickul, Nuckö, Ormsö, Hapsal och Reval. Efter den högtidliga invigningen uppfördes ett friluftsskådespel "Vippalbröllop". Alla medverkande var vippalsvenskar. De satt bänkade omkring ett långt, omålat bröllopsbord och äkta Vippal-ölstänkor med nybryggt, jäsande vippalöl stod på bordet. "Bröllasfolket" undfägnades med traditionell, god, estlandssvensk klimpvälling.

Fullt färdigt stod skolhuset först år 1937. Där hölls gudstjänst, konfirmationsundervisning, mö-

En Eibosvenska

När man från rikssvenskt håll återupptog studierna av de estlandssvenska målen efter första världskrigets påtvingade överksamhet, gällde det bland mycket annat att få fylligt nyupptecknat språkmateriel från andra orter än de dittills mest undersökta, Nuckö-Rickul och Ormsö.

1923 reste professor Gideon Danell från Uppsala till Estland igen, denna gång med maka och dotter och medförande en uppsalastudent, som därmed började delta i insamlingsarbetet. I Reval bodde man hos lektor Hans Pöhl i det gamla oansenliga svenska sjömanshemmet vid början av Meripuiestee, nedanför Dicke Margarettes runda murturn. Därifrån gick resan västerut till svenskbygderna. Snart nåddes Baltischport, med det rågösvenska namnet Rågervik. Inom kort var vi över på Lilla Rågö, och där togs vi emot av skol-läraren Johannes Pöhl, bror till den nyss nämnde. För språkstudierna blev husmodern snart den outhärliga vägvisaren; fru *Rosetta Pöhl*, infödd på *Austreie* "Österön", visade sig utrustad med ett osedvanligt fint språksinne. Hon var gästfri, inte bara som värdinna sörjande för vårt timliga uppehälle, utan därtill ideligen uppsökt då man ville ha noggrann och klar uppgift om någonting i rågösvensk folklig kultur. Snart nog deltog även rektor Per Söderbäck i studierna på Rågöarna. Nästan varje sommar under 1920- och 1930-talen, intill dess nya hinder tornade upp sig, kom svenska upptecknare — från Sverige och från Finlands svenska forskarkrets med Erik Lagus i spetsen — till Estland. Även estniska etnologer sökte sig dit. Alltid var Rosetta Pöhl den mest saksäkra och språkskickliga meddelare, när det gällde rågösvenskan.

Så är hon än. Efter snart 40 års samverkan i arbetet med att oförändrat och detaljrikt nedteckna allt om det forna hemlandets ålderdomliga folkspråk, dess sakkultur, folketro och folkminnen, finner vi nu att fru Rosetta kommit upp i 70-årsåldern. Den 23 mars har hon sin högtidsdag. Många, många skall på den dagen sända varma hälsningar till Karlskronavägen 13, Hägersten, inte bara hennes närmaste och folket i byarna på *Eiana*, för vilka hennes hem var en självklar mittpunkt, utan också många svenskar från andra av Estlands bygder och från vårt land där hon funnit ett hem.

Nils Tiberg.

ten, kurser, fester, läsaftnar, teaftnar. Bygdens folk hade fått ett eget skolhus, ett föreningshus! Det var viljestarka, varmhjärtade människor, som med en aldrig svikande kärlek till det svenska arvet byggde skolhuset i Aklops by i Vippal. Där står det än i dag i skogsbrynet invid havet som ett monument över folkets goda samarbete i kampen för svenskhetens bevarande.

G.

Trollkarlen från Telke

I gångna tider, när bristen på läkare och veterinärer var stor och bristen på upplysning ännu större, var man i allmänhet hänvisad till, att anlita "kloka" gubbar eller gummor, oavsett det gällde folk eller få. Gummorna anlätades dock mest som spåkvinnor.

Dessa "kloka" gubbar har, enligt folktron, haft förmågan att bota folk genom handpåläggning under mumlande av böner och besvärjelser, eller genom att blåsa bubblor i brännvin, samt rita kors och andra tecken med vänster hand på blått papper.

En sådan hade den gamle humoristen, storljugaren och f. d. flottisten Tallkvist varit. Han hade återvänt efter tjugofem års tjänst i den ryska tsarflottan och därefter åtnjutit en liten pension, som utdrygad med tillfälliga inkomster från hans handpåläggarverksamhet, försörjde honom till hans död. Tallkvists specialitet hade varit knölros, en tämligen vanlig åkomma på den tiden. Behandlingen bestod i att han lade handen på det sjuka stället under det att han mumlade besvärjelser, samt därefter ritat kors på ett blått papper, som också lades på det sjuka stället. Papperet fick sedan ligga kvar tills febern släppt. Han hade med stor förkärlek behandlat kvinnor och då speciellt ammande mödrar som ledt av bröstböld. En del påstodos ha blivit botade, andra inte, som så ofta är fallet i sådana sammanhang. Ersättning, i form av fastställd taxa, existerade inte, utan varje hjälp-sökande fick ge vad han eller hon ansåg sig ha råd med. Vanligtvis utgjordes denna ersättning av smör, kött eller andra produkter från jordbruket.

Historierna om Tallkvist äro många och ännu fler äro kanske hans egna historier om sina brava-der i tsarryska flottan. Han är dock inte den ende som sysslade med kvacksalveri, men han och hans gelikar får finna sig i att inta en blygsammare placering när de jämförs med en mera berömd kollega. Denne var kring sekelskiftet känd bland befolkningen mellan Reval och Hapsal som en i svartkonst kunnig man och vars rykte för övrigt var sådant att även adelsmän och präster hyste en viss respekt för honom.

Hans namn var Toomas Tropp, bosatt i Telke (estn. Tölsari) beläget på gränsen mellan Harrien och Wik. Till yrket var han skogvaktare åt Taebla herrgård, Lääne-Nigula prästgård och Nyhove (Haapsalu Uuemöisa), vilka alla ägde skogsskiften i närheten av Telke. Dessa skogsskiften voro mestadels glest bevuxna men utgjorde dock en säker inkomstkälla för honom att dryga ut sin i övrigt magra lön med.

Det berättas att Tropp en gång, när han inte fått ut sin avtalade lön p. g. a. att skogsägarna ansågo avkastningen av skogen för låg och att skogvaktaren därför inte var berättigad till någon lön, tände eld på skogen och året efter sålde resterna åt skoglösa bönder från nucköslätten. Efter

detta hade det aldrig varit något krångel med löneutbetalningarna. På grund av sitt rykte som kunnig medicin- och spåman, blev han ofta anlitad av folk som trodde på honom, men medicin och spådomar kom besökaren till del endast i det fall denne hade brännvin med sig. Om någon, någon gång kom på besök utan dessa varor fick han vända om med oförrättat ärende eller också ge sig iväg till Bastaback skogvaktare, som var närmaste granne och bodde c:a tre km från Telke. Denne hade alltid brännvin på lager för detta ändamål, men brukade spåda ut det med vatten. Denna blandning föll dock inte Tropp i smaken, som efter att ha smakat på det brukade spotta och säga: "vana Saunamäe ainult narrib inimesed", och Bastabacks stående kommentar var: "he gär äe no åt ga Tropp te bles ute," därvid anspelade han på det sätt vilket Tropp använde vid tillagningen av sina mediciner. Brännvinets omvandling till helande läkemedel, försiggick under växelvis, fram-mumlade besvärjelser, blåsningar i flaskan samt flitiga provsmakningar för att utröna när det var färdigt. Ungefär hälften av flaskinnehållet gick åt till dessa provsmakningar. Resten fick patienten med sig, att använda efter Tropps ordination.

Han hade sitt eget knep att lista ut en besökares ärende, utan att de ens hade talats vid. Det var allmänt känt att han var en ivrig jägare och att han därför sällan var hemma när någon sökte honom. Om han var hemma när det kom någon, gömde han sig bakom ugnen när hunden gav skull, medan hans hustru frågade ut besökaren om dennes ärende. Besökaren berättade vanligtvis för henne varför han sökte Tropp och när han berättat färdigt sa hon: "Toomas kommer nog snart". Detta var signalen till Tropp att smyga sig ut bakvägen och komma igen efter en stund med bössan under armen, ty den hade han alltid till hands. När han sedan kom in i stugan frågade han endast besökaren om denne hade något "djävulspink" (brännvin) med sig, för i brännvin kunde han se med detsamma hur det var fatt. Den förut omisstänk-samme besökaren blev ännu mera stärkt i sin tro på Tropps övernaturliga förmåga, när denne under flitigt blåsande i och provsmakande av flaskinnehållet, återberättade vad besökaren själv en stund tidigare hade talat om. Som alltid i sådana fall, fanns det folk som trodde sig ha blivit botade och folk som ansåg sig lurade, men dessa negativa rykten hade inte någon menlig inverkan på besöksfrekvensen.

Det var dock inte enbart i sjukdomsfrågor han blev anlitad, utan även när någon hade blivit bestulen eller ansåg sig orättvist behandlad på något annat sätt. Och med en god portion tur parad med förmågan att kunna dupera folk, skapade han sitt rykte. Och att han gjorde skäl för det, fick han visa vid ett par tillfällen när han övernattade på Harks värdshus, ett par mil väster om Reval.

Tropp gjorde nästan varje höst en resa, med häst, till Reval för att där sälja under sommaren

hopsparat smör, honung och svamp. Denna resa hade förresten alltid tagit nio till tio dagar, medan bönderna i övrigt klarade av den på fyra till fem dagar. Rastställen med tillhörande krogar lågo tätt och sista natten innan han kom fram till stan, tog han alltid in på Hark opaback (estn. Harkumäe), och även på hemresan brukade han övernatta där. Det var vid en hemresa som han fick tillfälle att visa att ryktet, åtminstone delvis, talade sanning. Tropp tog för det mesta dagen som den kom och hade därför ofta inte matsäck som räckte en hel resa, och inte heller tillräckligt med foder till hästen. Det var för att avhjälpa denna senare brist som han, när han anlände på kvällen, gick ut på åkern för att förse sig med lite havre ur någon hässja och där, under en hässja, hittade en sugga med tio smågrisar. Han förstod att allt inte stod rätt till men nämnde ingenting om sin upptäckt till någon, för att om möjligt kunna slå mynt av den så småningom. Senare på kvällen när kroglivet tagit fart, och han hunnit spå i olika former, men mest i brännvin, blev krögerskan intresserad av hans förehavanden. Därför sa hon till Tropp, mest på skämt kanske, att du som vet allting och kan hjälpa folk med olika råd, kan väl också tala om vart vår sugga, som försvann igår, har tagit vägen. Det är väl inte så omöjligt, menade Tropp, om hon bara ville ödsla ett glas brännvin på det, så skulle han, med hjälp av den kraft han hämtade ur glaset, göra vad han kunde, som ett ringa tack för all den vänlighet han alltid blivit visad. Krögerskan som blev en aning rörd av detta tal erbjöd honom ett helt stop brännvin bara han tog reda på var suggan fanns. "Hon var grisfärdig när hon försvann, så jag har inte fått en blund i ögonen inatt", beklagade sig krögarmor. Tropp, som hade lurat både adelsmän och präster, tänkte, att en simpel krögerska inte skulle vara svårare att lura än dom. Med upptäckten under havrehässjan i färskt minne sade han, att om krögerskan ville slå några droppar brännvin i ett genomskinligt kärl, så var han villig att bruka all sin kraft på att lista ut var suggan fanns. Hon ställde därför ett stop med brännvin på disken och sa, att av detta får du använda så mycket du behöver och resten får du ta med dig när du åker. Kroglarmet tystnade och allas blickar vändes mot Tropp, där han stod vid disken och hällde upp brännvin i ett glas. När glaset var lagom fullt började han blåsa och bubbla i brännvinet samt mumla besvärjelser och räkna upp ett antal jämna tal, om och om igen, tills han slutligen fastnade för talet tio. Därefter höjde han höger hand till tecken att han önskade tystnad, och blickande ner i brännvinsglaset började han att tala: "Från bastun i riktning söder, under femte havrehässjan ser jag suggan, men det är något underligt med det hela, för det är fullt med små kryp som rör sig." Han tog en klunk ur glaset och fortsatte. "Nu ser jag vad det är! Det är smågrisar, tio stycken". När Tropp kungjort detta och tecknat, att han ingenting mera hade att säga, blev det stor uppståndelse. Alla, både krogfolk och gäster, rusade på dörren för att komma ut och förvissa sig om att hans påståenden var sanna.

Tropp lyckades dock i sista stund hindra att folk rusade ut. Han ställde sig bredbent i dörröppningen och sa, att endast ägaren fick gå ut och titta efter, för i annat fall kunde suggan bli skrämmd och bita ihjäl grisarna eller också springa sin väg. Och var det någon, som tillsägelsen till trots, ändå följde med, så skulle han, Tropp, se till att personen ifråga fick så svår diarré, att han tre dygn i sträck fick gå med nedhasade byxor, och inför sådana framtidsperspektiv var det ingen som vågade sig ut. Alla väntade istället med spänning på krögarparets återkomst. Minuterna blev långa för de väntande, men omsider kom den frodiga krögerskan in bakvägen. Hon ropade på den "kloke mannen" och bekräftade att han hade haft rätt och bjöd honom dricka så mycket han ville ha. Vid det här laget började Tropp tycka att han gjort en dålig affär, trots allt brännvin han fått, och vägrade därför att dricka någonting mera utan begärde att han skulle få hittelön istället. Tio procent av det funnas värde, antingen i kontanter eller också på annat sätt, ville han ha. Denna hans begäran kylde av krögarparet åtskilliga grader, men de ville sova på saken innan de bestämde sig. Tropp hade lyckats sätta sig i respekt hos de övriga gästerna, så när ligghalmen breddes ut för natten var det ingen som vågade ligga i närheten av honom. Och på morron, när utskänkningsen av återställare började, låg han ensam kvar, de övriga hade gett sig iväg innan han vaknade. Drängen som hela natten vaktat suggan under havrehässjan, fick på morron hjälp av Tropp med inmotningen i svinstian, som ville förvissa sig om att han räknat rätt på natten, så att han inte skulle bli bedragen på hittelön, ifall det fanns fler än tio grisar. Dessutom ville han se sig om lite för att bilda sig en uppfattning om hur mycket han eventuellt skulle kunna pressa ut av krögaren ifall denne bråkade om hittelönen. Till att börja med tänkte han försöka med vanlig övertalning, men om ej detta hjälpte, fick han hota med ofärd för både folk och få. Till en början gick det lite trögt med övertalningen, men krögerskan som hyste stor respekt för Tropp sa, att om inte den här mannen hade kommit, så hade vi kanske förlorat både sugga och grisar. Det är bäst att han får sina begärda tre rubel, men på det villkoret, att detta stannar oss emellan. Tropp blev så glad att han tvärt tog adjö av krögarparet och sa, att om det var någonting som han kunde stå till tjänst med i fortsättningen, var det bara att säga till. Därefter styrde han färden hemåt.

Ett par år senare när han var på väg till Reval och som vanligt övernattade i Hark, fick han ett nytt tillfälle att visa vad han dugde till som fjärrskådare. Krögaren hade blivit bestulen på ett-hundra rubel, en avsevärd summa på den tiden, och när Tropp anlände blev han hälsad av krögerskan med orden, "idag har vi viktiga saker att tala om, här har varit tjuvar i huset och nu skall du få ta reda på vem eller vilka det är". Drängen som hörde vad krögerskan sade och väl kände till Tropps förmåga att skåda in i det fördolda, blev rädd och gick fram till honom och sade. Din häst

har slitit sig, kom ut och bind den ordentligt. De båda männen gingo ut efter varandra och väl komna utom hörhåll ryckte drängen Tropp i ärmen och viskade med darrande stämma: "Du får ta så mycket du vill av pengarna, bara du inte avslöjar mig. Tjugofem rubel har jag här, så dom kan du ta, resten har jag gömt". Tropp som även kunde dela med sig ifall det gagnade hans egen sak, tog därför femton rubel och lät drängen behålla tio, varefter denne talade om var de resterande sjuttiofem rublerna fanns gömda. Därefter gick de in igen. Tropp satte sig vid disken för att få sig en styrketår, medan drängen kröp ihop i ett hörn. Krögerskan hade under tiden berättat, för vem som ville höra på, om hur de hade blivit bestulna, men att det säkert skulle uppdragas vem tjuven var nu när Tropp, som förstod sig på sådana saker, var där. Tropp, som satt lutad över ett glas brännvin med huvudet stött i ena handen, suckade och sade. Det är en svår uppgift jag blir anförtrodd, men jag skall göra mitt bästa, så långt mitt förstånd och mina krafter står mig bi. Först måste jag dock ha en bit bröd att styrka mig med och ett rent glas med brännvin. När krögerskan hörde detta, så fyllde hon ett glas till brädden och bjöd honom till sitt rika bord, där skillnaden var minst lika stor som mellan rikemannen och Lazarus, jämfört med hans egen torftiga matsäck. När han ätit färdigt prisade han maten och tackade krögerskan för välfägnaden, men först skulle han ha ett bloss också innan han tog itu med en så ansvarsfull uppgift som denna. Efter att ha rökt färdigt tog han på nytt plats vid disken, där brännvinsglaset stod kvar utan att någon hade vågat röra det. Han lyfte glaset, smakade på innehållet och sade. "Detta djävulspink smakar fortfarande lika dant, men jag skall försöka blåsa liv i det". Därefter satte han igång med att blåsa i det och mumlade besvärjelser, då och då lyfte glaset mot taklampan och titta igenom det. Efter en stund började han också att smutta på innehållet. Till slut började han räkna taksparrar och slanor från norra gaveln, varefter han övergick till att räkna rubler. Trots upprepade omräkningar kom han dock bara till sjuttiofem. Två saker voro nu avklarade, dels var pengarna var gömda och dels hur mycket som fanns kvar av dom, men det räckte inte för tjuven eller tjuvarna måste spåras upp också. Ingen rök utan eld och ingen stöld utan tjuv, deklarerade Tropp och började spåra. Han kunde följa spåret in till staden och ner till hamnen, men sen var det stopp, för över vatten kunde han inte följa det. Han försökte följa det bakvägen, från det håll varifrån tjuvarna hade kommit, och fann att dom hade kommit landsvägen västerifrån. Men det spåret slutade också vid sjön, så det gick inte heller att följa längre. Efter dessa upplysningar erinrade sig krögerskan att några dagöbor hade logerat där vid den tiden då pengarna försvann och därmed ansågs det klart att det var dessa som var de skyldiga. Eftersom hon varken kom ihåg namn eller utseende och eftersom huvudparten av pengarna ändå skulle komma till rätta, brydde hon sig inte om att göra några närmare efterforskningar för att få reda på vilka dessa dagöbor var. Det vikti-

gaste var nu att hitta pengarna och drängen fick tillsägelse att efter Tropps anvisningar leta i takhalm. Han hittade dem utan svårighet, eftersom han själv hade gömt dem där. Pengarna, som låg i en tygpåse, överlämnades till krögerskan, som räknade innehållet och fann att det på kopeken stämde med vad Tropp hade sagt. Under tiden detta pågick kom också krögaren hem och deltog nu i glädjen över att åtminstone en del av pengarna kommit till rätta. Tropp blev nu på nytt trakterad med både mat och dryck, så mycket han ville ha. Han var dock försiktig med drickandet i vetskap om, att man i fyllan kan prata för mycket och att det i så fall kunde få allvarliga följder för honom själv. Han bad istället att få med sig lite mat hem till sin hustru och sin stora barnskara och det fick han. Att någon inte öppet reflekterade över varför dagöborna skulle ha lämnat pengarna kvar när de själva reste, berodde väl på en skräckblandad respekt för Tropp och för vad han kunde ställa till med om man var för lömsmynt.

En annan gång, berättas det, när han var söderut till några skogsägare för att hämta sin skogsvaktarlön, skulle han övernatta på Lenamäe krog. Han anlände i skymningen och utan att först spanna ifrån hästen gick han in på krogen för att bekanta sig med de andra gästerna. När han efter en stund gick ut igen för att spanna ifrån och ställa in hästen, upptäckte han att hindertygen, hade försvunnit. I ilska över detta gick han raka vägen in på krogen igen, fram till disken i lampskenet så att alla skulle se honom, åskade tystnad och talade till hopen: "Ärade medmänniskor, jag har blivit skamligt behandlad. Jag, en fattig man, har blivit bestulen på mina hindertyg till hästen och uppmanar därför den som har gjort det att han stiger fram här och erkänner sin skuld innan jag med hjälp av mina övernaturliga krafter avslöjar honom ändå. Eller också låter jag hans familj drabbas av olycka eller han själv av obotlig sjukdom". När Tropp hade slutat sitt anförande, sänkte sig en djup tystnad över de församlade. Han väntade att den skyldige skulle stiga fram och erkänna, men ingenting hände. Då vände han sig om mot disken och bad om ett glas brännvin, för nu ville han se vem den boven var, som inte vågade stå för sina gärningar. Nu började folk röra på sig igen och tillslut kom också Tropp ihåg att han hade häst och lass stående kvar utanför. När han kom ut fick han till sin förvåning och lättnad se att hindertygen låg på lasset. Tropp som nu hade fått tillbaka sina ägodelar och därmed också räddat sitt "ansikte", ställde in hästen och gick sedan tillbaka in på krogen. Väl inkommen åskade han på nytt tystnad och talade om, att han nu visste vem tjuven var, men eftersom denne hade återställt hindertygen skulle han inte bli avslöjad den här gången, utan saken fick bero. Men, tillade han, om det finns någon annan här, som inte kan hålla fingrarna borta från andras egendom skulle han obönhörligt bli avslöjad.

En annan händelse i samband med Tropp, som inte rörde sig om stöld eller sjukdom, minns undertecknad från sitt barndomshem. En vinter när det var särskilt ont om foder och djuren därav

magra, fick ungdjuren ohyra. När alla kända botemedel från tobaksblad blötta i urin, dyvelsträck blandad med kvicksilver och flott, pepparrot i brännvin, m. m. visat sig vara verkningslösa, tillkallades Tropp. När farfar, som då var husbonde, frågade Tropp om han kunde hjälpa honom eftersom ungdjuren höll på att bli uppåtna av löss, svarade denne spefullt. Du dumma granne, varför har du inte talat om det här för mig tidigare, så skulle dina stutar för länge sedan ha varit fria från ohyran. Just nu kan jag ingenting göra utan vi får vänta till nästa "månbränningsdag" som inträffar fredag nästa vecka. Eftersom det då blåser hård nordlig vind kommer jag hit och blåser bort varenda lus, så att du inte kommer att hitta en enda om du så letade med kyrkljus. På fredagen blåste det mycket riktigt en hård nordan, som det ofta gör vid kusten om vårarna. Detta förhållande var välbekant för Tropp efter alla orr- och tjäderpass han suttit på och därför hade han stora utsikter att bli sannspådd i sitt tvärsäkra uttalande om den hårda nordanvinden. Han anlände lagom till morgonmålet och fick en bit mat innan han skred till verket. Utkommen i ladugården tog han tre löss från varje djur, lade dem på en glasbit och synade dem noga, för att se efter så att ingen hade något hårstrå i munnen, för i så fall kunde det gå så illa att djuret dog samtidigt med lusen. När avsyningen var klar, lade han lössen samman med lite kvicksilver ovanpå krutet i sin mynningsladare. Efter att ha laddat färdigt vände han sig mot norr och fyrade av med orden, att nu skulle nog plågoandarna snart vara borta. Veckorna gick, och folket väntade med spänning på att det skulle bli någon ändring, men ingenting hände. Inte förrän djuren kommit ut på grönbete och fått lite hull igen, försvann lössen och vid det laget var det väl knappast någon längre som trodde på att det var Tropps förtjänst.

I början av 1920-talet dök plötsligt en Tropp-ättling upp, en dotterson till gamla Toomas, med ett nytt sjukdomssymptom hos nötkreaturen, som var okänd för både bönder och veterinärer. Denna sjukdom kallade han för Sibirisk svansröta och påstod att han under krigstiden i Ryssland hade sett flera dödsfall där man ej i god tid hunnit ingripa med en enkel operation.

Enligt dennes utsago skulle en bacill tränga in i svanstoppen och börja lösa upp svanskotorna en efter annan tills de hann upp till halva svansen, då djuret dukade under med svåra plågor.

Av naturen är det nu så ordnat, att en tumsbred bit mellan sista svanskotan och svanstofsen är mjuk och böjlig, detta stödde han sin veterinära vetenskap på, vilket även vann gehör hos hans närmaste grannar. Denna sjukdom angrep endast kor och tjurar, men inte kasttrade dragoxar. Operationen var enkel med bara ett snitt med slidkniven i det av bacillen uppmjukade stället i svansslutet och sen hällades saltlake i såret. Som förbandsmaterial användes linnetrasor med trätjära på för att stoppa överflödigt blödning. Det opererade djuret tappade härefter svanstofsen och såg ut som en ridhäst.

Döda

Änkefru Lisette Kreitsveg, född Pella den 16 febr. 1884 i Korkis, avled i december 1959.

Arnold Paljasmaa, född den 7 november 1914 i Vihter-pall, avled den 27 januari 1960 i Södertälje.

Fru Maria Alvik, född Ahlström den 22 dec. 1897 på Ormsö avled den 3 sept. 1959 i Skälby.

Fru Gertrud Bäckman, född Murman den 30 november 1884 på Ormsö, avled den 23 juni 1959 i Stockholm.

Fru Lena Engman, född Mihlberg den 15 mars 1875 i Rickul, avled den 2 augusti 1959 i Huddinge.

Änkefru Maria Grundsten, född Solin den 6 maj 1892 på Ormsö avled den 25 juni 1959 i Fide på Gotland.

Dr Walter Samuel Lindeberg-Lindvet, född den 2 okt. 1887 i Reval, avled den 16 aug. 1959 i Stockholm.

Fru Agneta Nordbäck, född Bergström den 26 juli 1889 på Ormsö avled den 15 juni 1959 i Vaxholm.

Kristian Schönberg, född den 7 oktober 1893 i Rickul, avled den 26 maj 1959 i Sävedalen.

Johan Wiberg, född den 16 september 1869 i Rickul, avled i september 1959 på Kustbohemmet, Ramsö, Vaxholm.

Johan Åkerman, född den 7 mars 1886 i Rickul, avled den 30 augusti 1959 i Stockholm.

Änkefru Eva Ahlberg född Freiman den 15 jan. 1881 i Rickul, avled den 12 dec. 1959 i Torshälla.

Fröken Agneta Alkvist, född den 20 mars 1884 på Ormsö, avled den 2 dec. 1959 på Kustbohemmet, Vaxholm.

Änkefru Agneta Hammerman, född Storm den 4 april 1894 på Ormsö, avled den 25 dec. 1959 i Eskilstuna.

Fröken Thea Heiman, född den 5 okt. 1873 i Rickul, avled den 20 januari 1959 i Vingåker.

Lars Lindström, född den 25 augusti 1889 på Ormsö, avled den 11 januari 1960 i Stockholm.

Änkefru Mari Treiberg, född Viberg den 11 oktober 1874 i Rickul, avled den 29 december 1959 i Stockholm.

Jan Strickman, född den 7 juli 1874 i Korkis, avled den 20 nov. 1959 i Korkis, Estland.

Arthur Tamvelius, född den 2 maj 1907 i Reval, avled den 14 dec. 1959 i Västervik.

Denna Tropp-ättling levde ej länge och tack vare hans tidiga bortgång försvann även svansbacillen, troligen följde den med i graven, ty inga sibiriska plågor inträffade härefter.

A. Teg—g.

FASTIGHETSÄGARE

● NI VILL VÄL SÄKERT HA DET VARMT OCH SKÖNT INNE? Vänd er då med förtroende till undertecknad för ommurning och justering av er oljeeldningsanläggning. Nyinstallationer av såväl **LÄGTRYCKS-** som **HÖGTRYCKSAGGREGAT** — allt till humana priser. Service dygnet runt.

Oljeeldningsfirman AOS

ALL OLJEELDNINGSSERVICE

JOHN SJÖMAN

Tel. 25 48 70 eller 0756/30528

Vår älskade Mor, Svärmor, Farmor
och Mormor

Eva Ahlberg

född Frejman

född 15/1 1881 i Rickul
avled den 12/12 1959 i Torshälla

Sörjd och saknad av Barn, Barnbarnsbarn,
Syskon, övrig släkt och vänner.

Far har räckt ut handen,
Mor har fattat den,
På den andra stranden,
Möts de nu igen.

Vår älskade Mor, Farmor och Mormor

Lisa Magnusson

född den 7 juli 1874 i Rickul
insomnade lugnt och stilla den 30 dec. 1959
i Årila. Djupt sörjd och saknad av oss
Barn och Barnbarn
samt övrig släkt och vänner.

Trötta barnen vila sig
Efter mödans kval och strid
Väntar oss en salig frid
Hos vår Gud i evig tid.

Agneta Ahlkvist

född den 20 mars 1884
död den 2 dec. 1959

Djupt sörjd och saknad av syster, släkt
och vänner.

Ej mera sorg och lidande då finnas,
Ej någon smärta själens inre tär,
Ej längre stormig bölja hotfullt brusar,
Ej mer vi skiljas från varandra där.
O, ljusa morgon, dig jag längtar skåda,
Från jordens nöd och natt jag trår till dig,
O, låt en strimma av din glans mig hinna,
När mörk och enslig blir min pilgrimsstig.

Min älskade Make
vår kära Far, Farfar och Morfar

Jan Strickman

född den 7/7 1874 i Korkis
död den 20/11 1959 i Korkis

Saliga de som ifrån världens öden
Somna i Jesu Kristi tro i döden!
Herren skall föra deras själ ur nöden
Hem till sin glädje.

Mari Treiberg

Vår kära Mor
Mormor och Farmor

född Viberg

* 11 okt. 1874 † 29 dec. 1959

Sörjd och saknad av oss barn, barnbarn och
barnbarnsbarn, syster, bror, släkt och vänner.

Var finns en kärlek, som intill döden
Står oförändrad i alla öden,
Som likt Guds ängel oss övervakar
Och fordrar intet men allt försakar.
På denna jorden finns endast en.
En Moders kärlek är det allen,
Och därför känns som sol gått ner,
När Dina ögon ej strålar mer.

Vår käre Far

Anders Westerberg

Född den 13 maj 1874 i Rickul
insomnade i dag lugnt och stilla. Djupt
sörjd och saknad men i ljust minne bevarad
av oss syskon, släkt och vänner.

Estuna den 8 februari 1930

**MELITA och HANS
VALDEMAR och GRETA**

Flitig så länge krafterna räckte
Tålig och nöjd har Du levat Ditt liv
somnar när Allmakten livslågan släckte
Ljust är Ditt minne, Vila i frid.

FAMILJENYTT

Bemärkelsedagar

90 år

Adam Heldring, född den 1 maj 1870, Reval
Katarina Rönning, född Hallman den 31 maj 1870, Ormsö
Helene Pikner, född Engbusk den 2 juni 1870, Reval
Lena Soogna, född Vainman den 11 juni 1870, Korkis
Johan Rosenblad, född den 16 juni 1870, Ormsö
Lena Bauman, född den 22 juni 1870, Nuckö

85 år

Valborg Nordman, född Dampman den 4 maj 1875, Rågöarna
Julia Kopparberg, född Strandberg d. 14 maj 1875, Rickul
Katarina Enggrön, född Nordman den 20 maj 1875, Rågöarna.
Lena Vesterholm, född Nordman den 6 juni 1875, Rickul
Maria Rosenblad, född Hedenström d. 20 juni 1875, Ormsö
Gertrud Waksam, född Alros den 25 juni 1875, Ormsö

80 år

Eduard Nyberg, född den 8 april 1880, Ormsö
Mari Brunberg, född Sandsten den 17 april 1880, Rickul
Gertrud Thomsson, född Nygren den 25 april 1880, Ormsö
Lena Heldring, född Vikman den 8 maj 1880, Rickul
Maria Berggren, född Grundström den 20 maj 1880, Ormsö
Anders Appelblom, född den 26 maj 1880, Ormsö
Evald Friedrich Eichenthal, född den 3 juni 1880, Reval
Johan Alström, född den 17 juni 1880, Ormsö
Maria Grenbaum, född Laheman den 19 juni 1880, Vippal
Alma Lovisa Luther, född den 21 juni 1880, Nargö
Lovisa Mählberg, född den 27 juni 1880, Rickul
Gertrud Söderblom, född den 29 juni 1880, Ormsö

75 år

Katarina Fällin, född Broman den 2 april 1885, Ormsö
Johan Heyman, född den 3 april 1885, Rickul
Johannes Ferdinand Lambot, född den 12 april 1885, Reval
Lena Grönlund, född den 22 april 1885, Rågöarna
Eva Ekman, född Kehmberg den 26 april 1885, Rickul
Birgitta Lilja, född Blomman den 4 maj 1885, Ormsö
Karl Kärras, född den 6 maj 1885, Reval
Aurelia Kvellsten, född den 8 maj 1885, Kolga
Mathias Bombas, född den 16 maj 1885, Nuckö
Gustav Strandsten, född den 18 maj 1885, Rickul
Gertrud Enkel, född den 27 maj 1885, Ormsö
Johanna Klingberg, född Österlin den 31 maj 1885, Rågöarna
Katarina Enkel, född Sträng den 5 juni 1885, Ormsö
Gustav Hansson, född den 21 juni 1885, Nuckö
Agneta Förberg, född Waksam den 27 juni 1885, Ormsö
Alexander August Schönberg, född d. 30 juni 1885, Rickul

70 år

Johan Friberg, född den 10 april 1890, Ormsö
Maria Lindgren, född Grenberg den 11 april 1890, Rågöarna
Lovisa Vesterberg, född Söderlund den 7 maj 1890, Rickul

Ruben Matson, född den 8 maj 1890, Nargö
Paul Dans, född den 9 maj 1890, Rickul
Karl Peedu, född den 9 maj 1890, Nuckö
Johan Berggren, född den 10 maj 1890, Ormsö
Mina Errita, född Tomti den 2 juni 1890, Nuckö
Johan Vesterlin, född den 6 juni 1890, Ormsö
Maria Seeman, född Sedman den 25 juni 1890, Nuckö

60 år

Maria Hamberg, född Vöö den 25 april 1900, Ormsö
Olga Granberg, född Seeman den 27 april 1900, Nuckö
Johannes Liiver, född den 27 april 1900, Nuckö
Hans Leopold Böttker, född den 29 april 1900, Reval
Gottfrid Grönström, född den 29 april 1900, Nuckö
Anders Förberg, född den 3 maj 1900, Ormsö
Anton Barud, född den 5 maj 1900, Nuckö
Anders Kyrkslätt, född den 6 maj 1900, Ormsö
Johan Talts, född den 7 maj 1900, Reval
Maria Viskman, född Alberg den 7 maj 1900, Nuckö
Magda Malm, född Torpel den 10 maj 1900, Reval
Maria Zeisig, född den 11 maj 1900, Nuckö
Johannes Malvik, född den 18 maj 1900, Ormsö
Edla Stahl, född Österman den 27 maj 1900, Rickul
Artur Ferdinand Kүүn, född den 3 juni 1900, Nargö
Agneta Alström, född Åkerman den 4 juni 1900, Ormsö
Augustin Milikov, född den 7 juni 1900, Reval
Ferdinand Koppelman, född den 20 juni 1900, Nuckö
Lena Borrman, född den 28 juni 1900, Rickul
Marga-Rita Kaarmann, född Raukas d. 28 juni 1900, Reval

50 år

Artur Kariis, född den 1 april 1910, Hapsal
Renata Poom, född Jalajas den 1 april 1910, Reval
Elfrida Johanna Rosman, född den 1 april 1910, Rågöarna
Fridolf Bedman, född den 3 april 1910, Hapsal
Alma Mensas, född Rant den 3 april 1910, Nuckö
Robert Tormet, född den 4 april 1910, Reval
Alexander Stahl, född den 8 april 1910, Rickul
Maria Thomsson, född Salin den 10 april 1910, Ormsö
Erika Pikner, född Berkhölm den 12 april 1910, Reval
Johan Berggren, född den 17 april 1910, Ormsö
Signe Viberg, född den 18 april 1910, Rickul
Elmi Hansman, född Alltsepp den 20 april 1910, Reval
Katarina Ahlblom, född Nordsten den 23 april 1910, Ormsö
Alexander Klanberg, född den 23 april 1910, Reval
Lisette Klesty, född den 27 april 1910, Baltischport
Elin Rant, född Vestersten den 3 maj 1910, Nuckö
Axel Blomberg, född den 16 maj 1910, Rickul
Oskar Söderström, född den 6 juni 1910, Rågöarna
Olga Luks, född Vesterman den 24 maj 1910, Rickul
Margarita Lindström, född den 26 maj 1910, Vippal
Lilly Maria Luther, född den 30 maj 1910, Reval
Alfred Söderström, född den 4 juni 1910, Rågöarna
Johanna Kristina Hallman, f. Kärras d. 9 juni 1910, Nuckö
Alexander Åkerblad, född den 15 juni 1910, Rickul
Rosalie Olep, född den 22 juni 1910, Vippal
Meta Alfrida Anker, född Hannus den 23 juni 1910, Nuckö
Ellen Martin, född Ahluhn den 30 juni 1910, Reval.